

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

פנחס

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת פנחס

- ב..... ובני פלוא אליאב - יאמין שבתוך ההסתרה נמצא אבינו שבשמים
- ד..... צוררים המה לכם - להרחיק את האדם מן העבירה
- י'..... בדין הוא שיטול שכרו - שומעים חרפתם ואינם משיבים
- יא..... בריתי שלום - להיות גומל חסדים וותרן ומעביר על מידותיו ולברוח מן המחלוקת
- יד..... משמחי לב - עסק התורה בפרט בימים אלו

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת פנחס

ובני פלוא אליאב - יאמין שבתוך ההסתרה נמצא אבינו (ז"ע, בפרשתן), 'ובני פלוא' - מלשון מבוסה ומופלא שבשמים (מלשון 'במפלא ממך'), שאף כשאננם רואים (תיקף) את בפרשתן (כו ח), 'ובני פלוא אליאב', פירשו בה חסדי וניסי השי"ת, ו'החושך יכסה ארצם' - ואינם צדיקים לספר בשבחן של בני ישראל רואים איזו טובה יש בהנהגת הקב"ה עמהם, מ"מ בתוקף אמונתם בה' (עיי' ברית אברם להרה"ק המניד מזאלאזין הם מאמינים, שהכל מאלו-אב", כלומר מאלוקינו -

א. סיפר החסיד המפורסם רבי מנחם מענדל פוטרפאס זצ"ל מעשה שראה בעיניו בשהותו ב'סיביר', וכך הווה מעשה, אחד מגויי המקום טיפס על הר גבוה מאד ותקע יתד של ברזל בראש ההר, לאחמ"כ קשר בו חבל גדול וארוך מאד, משם פנה ועלה על הר שני הסמוך גם שם תקע בפסגת ההר יתד ברזל, וקשר בו את קצהו השני של החבל, והנה, בין ההרים הייתה בקעה עמוקה מאד. שאל הגוי את הקהל, האם ברצונכם לראות כשאני עובר ומהלך על החבל מהר אחד לשני, ויענו כל העם יחדיו, אין רצוננו להתעסק היום ב'מצוות ליקוט עצמות', כי בוודאי תיפול תיכף ומיד אל התהום הפעורה תחתך, אך למרבה הפלא עבר האיש בין ההרים כשהוא נשאר חי וקיים, ויהי ממחרת הודיע הגוי שכמעשהו אתמול יעשה גם היום לעבור מהר להר על ידי החבל, אך האנשים הפצירו בו שלא יסכן את חייו שוב, דלאו בכל יומא מתרחש ניסא, אולם ההוא גברא אטם אזנו משמוע, וטיפס שוב לראש ההר ועבר על החבל בהצלחה מהר להר, בגמרו שאל את הקהל האם מאמינים אתם שאוכל לעבור על החבל בשלישית, ויענו כל הקהל לא מאמינים אנו, אלא להדיא ראינו שבידך עשות כן. הוסיף הגוי לשאול, האם מאמינים אתם שביכולתי לעבור על החבל הדק ו'עגלה' בידי, ויענו כל הקהל פה אחד, אם יכולת עבור עד עתה ודאי שלא תפריע לך העגלה, הוסיף הגוי לשאול האם יש מי מביניכם שיסכים לשבת בתוך העגלה כאשר אגרור אותה על החבל, אך בזה כבר לא היה מי שהסכים לסכן חייו.

אחר כמה רגעים ראו את האיש מהלך על החבל עם עגלה ובתוכה יושב לו ילד בניחותא בלא שום פחד, וכך עבר מהר אחד למשנהו, והיו אנשים תמהים 'מי הוא זה ואיזה הוא' הילד שהסכים להסתכן כך, משירד הקיפו הקהל את הילד ו'חקרוהו' כיצד לא אחזו חיל ורעדה לשבת באותה עגלה התלויה בין שמים לארץ, הסביר הילד, האיש שעבר עמי על החבל הוא אבי בכבודו ובעצמו... כאומר, אין לך שלוות הנפש גדולה יותר משיבת הבן בתוככי עגלתו של אביו, ואם אבי ציוה עלי לשבת בעגלה הייתי סמוך ובטוח שאינו מסכן אותי כלל.

סיים ר' מענדל ואמר, מסיפור זה למדתי, כי כך צריכה להיות אמונתו ובטחונו של היהודי, כהוא ינוקא שסמך על אביו בידעו ש'אב' אינו מזיק לבנו, ותמיד רחמי האב על הבן להיטיב לו כל הימים, והזוכר זאת, אשריו וטוב לו הן ביושבו בביתו בהרחבה, והן בגלותו בסיביר, כי מרגיש תמיד את עצמו כיושב בעגלתו של אביו, והמנהיג הוא הבורא בכבודו ובעצמו.

(הוסיף ר' מענדל ואמר, שלאחר מעשה ניגש ביחידות אל הגוי ושאלו איך מצליח הוא לעשות כדבר הזה, לעבור על חבל דק בין שני הרים גבוהים כאלו, ענה הגוי 'כאשר עוברים על החבל - איז ניט דא קיין וועלט', פירוש, בשעה שעוברים על החבל יש להסיח דעת מכל הנעשה בעולם, ואף אחר שגמר פסיעה זו - מיד יחשוב רק על הפסיעה הבאה, כי אף המחשבה כמה פסיעות נותרו להלך בידה לגרום לו למעוד וליפול. אף בזה נלמד יסוד גדול בעבודת ה', שאין לו לאדם לחשוב רק מאותה הנקודה שהוא עומד בזו השעה, ואם יעשה כן לא ימוט לעולם).

מעשה בבן יחיד להוריו שנתייתם מאביו העשיר ל"ע, ככלות ה'שבעה' החל הבן לתור אחר ה'אוצר' שאביו אמר לו שהוא משאיר אחריו, החל בודק את ריצפת הבית מרצפת מרצפת (tile by tile)... והנה הוא רואה כי אחת מרצפות הבית עומדת באופן משונה בעקימות נוראה, אז הבין כי תחתיה מסתתר איזה 'סוד'... ויחפור האיש וימצא את ה'אוצר' הגדול... נמצאו למידיים כי ה'אוצר' הגיע לידינו רק בזכות שהכיר באביו שאינו עושה סתם 'דברים משונים' עאכו"כ יש לנו להבין כן בכל הנהגת הבורא אתנו כי אין ה'אב' - אבינו שבשמים עושה דברים משונים סתם ולכשנתבונן נמצא דייקא תחת העקמימות 'אוצר' גדול מאד...

באר הפרשה - פרשת פנחס

ג

אבינו שבשמים², אב הרחמים שוכן מרומים הטוב מגולים³, ולא עוד אלא שהאמונה והסמיכה על ה' ומטיב לכל⁴. ואף אם עדיין אין הטובה נראית לעין בשר מ"מ בקרוב ממש יתהפך הכל לרחמים וחסדים באופן הנגלה⁵.

ב. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה דרכו ללמד ברבים בבית הכנסת שיעור בגמ', ובסדר לימודם הגיעו לדברי הגמרא (ב"ב לו.) שבנהרדעא היו מצויים גנבים, ועל כן לא היו בעלי הצאן מניחים את בהמותיהם ללכת לבדם שמא יגנבו אותם, אלא 'מידא לידא משלמי' שהיו מוסרים אותם מידם לידי הרועה. בין המשתתפים בשיעור היה גם ה'בלן דמתא', ואמר הלה שלפי זה יתפרש היטב מה שנאמר (תהילים צה ז) 'כי הוא אלוקינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו', כי הקב"ה שומר עמו ישראל בשמירה מעולה ואינו מניחם אפילו לרגע אחד ואנחנו כצאן ידו – צאן הנמסר מיד ליד... וקילס ה'חפץ חיים' ביאור יקר זה, ואף היה חוזר עליו פעמים הרבה (משבצות זהב, יהושע, עמוד י).

ג. רמז נפלא לדבר שמעתי מגאון וצדיק אחד בהא דאיתא בגמ' (שבת לא.) מאי דכתיב 'ישעיה לג-ו} והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים וכו' ישועות זה סדר נזיקין, ללמד שאם עובר על האדם 'סדר נזיקין' רח"ל עליו לדעת שאין זה סדר נזיקין אלא סדר ישועות... כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד... ורב טוב גנוז בגויה - ישועות גדולות ונפלאות.

ד. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ביאר מהו 'א העכרער איד' (יהודי מרומם ונעלה), במשל לאדם העומד בסמוך לכותל, שאינו רואה מאומה לפניו מאומה זולת הכותל, אולם אם האיש העומד בפני הכותל אדם גבוה הוא, הרי הוא מביט מעל הכותל ורואה את כל המרחב אשר מצד השני של הכותל, כיו"ב הוא לענין הבטחון, פעמים ש'כל העולם נעשה לפניו ככותל', ועולם חשך בעדו, אמנם, אם הוא יהודי נעלה ומרומם – כלומר בעל בטחון כדת וכנכון, הרי הוא כאותו הגבוה המכיר ורואה גם את צידו השני של הכותל, אף הוא רואה שהכל לטובה ולברכה – ולא רק את החושך הנראה מצד זה של הכותל.

ה. כתב היסוד העבודה (מכתבי קודש מכתב מא), שהנה איתא בזה"ק (ח"ג רטו:) שבשעה שקינא פנחס לאלוקיו נתעברו בו נשמות נדב ואביהו בני אהרן הכהן, וידוע שפנחס זה אליהו והוא חי לעולם, נמצא שלאחר שמתו נדב ואביהו שבה נשמתם לשכון עלי אדמות, ולא עוד אלא שחיים הם לעולם, וכתב היסוד⁶, שזכה לכך אהרן ששיבו לו את בניו ויחיו לעולם – ע"י שקיבל את הדין באהבה וכדכתיב 'זידום אהרן', שהמקבל ע"ע את כל העובר עליו בתמימות זוכה לראות את מידתו ית' הטובה והמרובה ת"ק פעמים.

ו. בפרשתן (כו ב), 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל', ובמדרש (ילקוט שמעוני רמז תשעג) זהו שאמר הכתוב (תהילים צד יח) 'אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני'. וביארו (עפ"י דברי הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע בפרשתן ד"ה שאו), שלכאורה צריך ביאור מה ענין הרגל אל הראש, אלא ביאורו, דלפעמים יש לאדם חולי הראש ועל ידי זה מעדו רגליו ואינו יכול להלך, וכשרואה שאינו יכול לילך ברגליו, סובר שהוא חולי הרגל ומבקש רפואה ותחבושת אל הרגל, ובאמת הוא חולי הראש – וצריך הוא לתור אחר רפואה בראשו, וממילא יתחזקו רגליו לילך.

והנה 'הרגל' רומז ל'ממון', כמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ט.) על הפסוק (דברים יא ו) 'את כל היקום אשר ברגליהם - זה ממונו של אדם המעמידו על רגלו, ויש לך אדם אשר מטה רגלו בפרנסה חלילה, ומכיוון שרואה האדם שמטה רגלו הריהו מתחיל לתור אחר רפואה 'לרגל', אך באמת טעות בידו כי עליו לתור ולחפש אחר רפואות לראשו, שיבין כי שורש החסרון הוא במיעוט האמונה במוחו - כי יש מנהיג לבירה, ולא ישען על 'רגליו' אם בענין הפרנסה אם בשאר עניני העולם, אלא ישים משענתו על אביו שבשמים באמונה תמימה, וממילא יסתלקו מעמו כל מיחושיו בין ברוח בין בגשם. וזהו כוונת המדרש 'שאו את ראש' – זהו שאמר הכתוב אם אמרתי מטה רגלי, היינו שאם מרגיש שמטה רגלו, יקיים בנפשו 'שאו את ראש' – שיחזק את האמונה ויתרפא ראשו, וממילא יתרפא כל גופו.

שאלה נשאלה לפני כמאה וחמשים שנה בעיה"ק ירושלים – ששחטו עוף ונמצא שראשו רוחש כולו כינים – מבחוץ, ונסתפק בעל העוף האם זה נחשב לטריפה, ואף שדעתם של כל מורי ההוראה הייתה להתיר בהכשר גמור, משום מה לא היה לבו של בעל העוף שלם בהכשרם, לכן עלה למעונו של הגה"ק מהרי"ל דיסקין זצוק"ל, ציווה המהרי"ל לפתוח את הראש, והנה נתברר כי כל מוחו של העוף רקוב מתוכו היה וודאי טריפה הוא, והסביר המהרי"ל כי אין כאן כל רוח הקודש, אלא שעל כל עוף ישנם כינים רבים בראשו, אלא מכיוון שמדרכו של עוף להניע ראשו הנה והנה, ממילא נופלים כל הכינים, אך משראיתי כי עוף זה מלא בכינים הוא, הבנתי שוודאי חסרון יש במוחו

באר הפרשה - פרשת פנחס

ישראל, במה ששפך חמתו על העצים והאבנים ולא עשה בישראל כליה חס ושלום, וזה היה מחמת שנתעורר עליהם אהבה גדולה בעולמות עליונים, ולכן הימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, כשמניעים אלה הימים נתעורר אהבה גדולה עלינו, ונזכר חסדו יתברך ורחמים גדולים עלינו ועל כל ישראל. עכ"ל.

צוררים המה לכם - להרחיק את האדם מן העבירה
בפרשתן (כו טו), 'לצפון משפחת הצפוני', וביאר הרה"ק המגיד מזאלאזין זי"ע (ברית אברהם) בדרך הרמוז, על פי מה שמצינו ב'מסורה' שנאמר ב' פעמים תיבת ה'צפוני' במקרא. א. כאן, 'לצפון משפחת הצפוני'. ב. 'ואת הצפוני ארחיק מעליכם'. ויש לבאר הרמוז בדבר, שהנה פירשו חז"ל (סוכה נב.) מה שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם שהכוונה היא על 'יצר הרע שצפון' ועומד בלבו של אדם, ומעתה יש לדרוש גם מה

וכזאת יאמר גם ל'עניינא דיומא', ימי 'בין המצרים' - תקופת האבל והצער על חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, כי הגם שאין לך צרה גדולה מזו, אך כבר אמרו חז"ל (איכ"ר ד יד) שהיתה בזה טובה גדולה להצלת כלל ישראל, שהקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים ולא על עם קרובו חלילה". ובוה ביאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (מסעי ד"ה ויצא) הא דאיתא מהאר"י הק' זי"ע שחודשי תמוז ואב הם מכוונים כנגד העיניים, 'להודיע לנו אשר חלילה לא סר השנחות הבורא והרחמים מעינא פקחא גם באלו הימים, כי המקור של הדברים היה מלא רחמים רק שהוא בסתר ולא נתגלה לנו לעין כל'.

וכבר הגיד הרה"ק רבי יצחק מנעשכיו זי"ע (תולדות יצחק), וז"ל, הנה הימים האלה שהם ימי בין המצרים בכל שנה ושנה יש בהם התגלות החסדים למאוד נעלה, כי הנה ידוע אשר כל זה היה לטובת

- שמחמתו לא הזיז ראשו ולא ניער מעצמו את הכינים, על כן ציוויתי לפתוח הראש, ונמצא מה שנמצא... כיו"ב, כל אדם יש לו כינים בראש אלו הדמיונות שהוא עושה ופלוני עושה, וכו' וכיו"ב, אין לו אלא לנער את הראש מכל הכינים - השטותים הללו ע"י קנין האמונה האמיתית, ואם לא ינער את ראשו כפעם בפעם, ייהפך ח"ו לטריפה... ז. מאמר נורא שמעתי מאחד מגדולי הדור שליט"א, כתיב (תהילים צא יא-יב) 'כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, על כפים ישאונוך פן תגוף באבן רגלך', ולכאורה קשה, אם הקב"ה שולח לו מלאכים לשמירה בדרכו מדוע יישאווהו המלאכים על כפיהם כדי שלא תיגוף רגלו באבן, והרי עדיף שאותם מלאכים יסלקו לגמרי את האבנים. אלא ביאורו, שלפעמים מנפלאות ההשגחה יש סיבה וגזירה מיוחדת שאותה ה'אבן' תשאר על מקומה, מה עושה הקב"ה שולח 'מלאכיו' לרוממו ולהגביהו - שלא יחוש בעגמת נפש מחמת אותה ה'אבן' והמכשול בדרכו. וכגון, פעמים נגזר על האדם שיאבד ויפסיד \$ 1,000 מסביבה שהיא, מיד משפיע עליו הקב"ה פי אלף בסך \$ 1,000,000 (מיליון דולר) אז כבר לא ירגיש ולא יחוש מאומה מחסרון אותו אלף, כי במה נחשב הוא לעומת המיליון, וכיו"ב בכל תהלוכות החיים. ברם, כל זה בתנאי שכי אתה ה' מחסי (שם פסוק ט), וכפירש"י שם 'כי אתה' אמרת ה' מחסי' - הכל בגלל שאומר ומדבר שאתה ה' מחסי, ומסיים רש"י 'והרי זה מקרא קצר' [ש'חסר' בפסוק שכך אומר האדם כי אתה ה' מחסי], ובדרך צחות יתפרש, שאין הקב"ה מבקש מהאדם הרבה אלא רק 'מקרא קצר' - שיאמר כי אתה ה' מחסי ותו לא, ומיד יושיעו וישמרהו מכל רע כמו שנזכר שם בפסוקים באריכות.

ח. וכדבריו הנודעים של הרה"ק מרוזין זי"ע (עירין קדישין) א"א זצ"ל (הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוביהשט זי"ע) אמר שמן הג' שבועות יודע לו הימים טובים, ואני אומר שהג' שבועות הם כמו אבנים טובים שגדלים תחת הרי חושך, אע"פ שהם בחינת חושך מכל מקום יש בהם בחינת אור, וכשיבוא משיח צדקנו ויהיה אור הלבנה כאור החמה אזי יהיו הג' שבועות ימים טובים, כי הג' שבועות הם כנגד ג' רגלים, השי"ת יודע האמת כי בימי בחרותי שהיה לי כח הרגשתי בהג' שבועות בכל יום אור חדש, והאמת מה שאמרו חז"ל (ברכות ס:) 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', הכונה על הג' שבועות, אע"פ שהם בחינת ירידה לישראל מכל מקום לטב עביד.

ט. בספה"ק נתבאר הטעם שיצר הרע מכונה בשם 'צפוני', כי עיקר כוחו של היצר כשהוא 'מצפין' ומחביא עצמו, מראה לאדם שהוא 'ידידו' וכל מטרתו היא רק לגרום לו אושר והנאה, ומרמה אותו לומר על רע שהוא טוב ועל טוב שהוא רע, אך באמת אין לך שונא גדול ממנו...

ואמנם, זהירות רבה ויתירה נדרשת להינצל מאותו 'צפוני', וכמו שאמרו לבאר בלשון הכתוב (תהלים יז ח) 'שמרני כאישון בת עין', כי הנה מדרכו של עולם, שהרוצה להראות קרבה כאב לבנו וכיו"ב, יחבקנו בגופו, אמנם זה אינו

שנאמר לצפון משפחת הצפוני כלפי יצר הרע, ובא ולברוח מן העבירה, כי זה ששומע ליצרו הרע והולך הכתוב להזהירנו עד כמה צריך להתרחק מן הרע' אחר ה'צפון' הנו מסוכן ליפול ברשתו ולחטוא עוד",

אלא בשאר מקומות שבגופו, אבל בשום פנים ואופן לא יגע בתוככי העין, כי שם הנגיעה רק מהרסת ומחריבה, וגורמת יסורים וכאב. כיו"ב, אנו מבקשים מהבורא, שמרני מהיצר, שארגיש בכל נגיעה וקירבה מצדו כאילו נגע בי באישון עין ממש... אין כאן לא 'אהבה' ולא 'קירבה' אלא רק גזלן ממש...

הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע נשא את משלו בעניין זה, לעכבר 'תינוק' שגדל קימעא והחל לפסוע את צעדיו הראשונים עלי אדמות, וביקש לילך לטייל מעט, אמרה לו אמו, אכן הרשות בידך, רק שמור נפשך מ'השונא הגדול' שלנו שרוצה לבלוע אותנו חיים, ויצא לדרך ותיכף חזר בבהלה כשהוא מספר בסערת רוחו ראיתי 'בריה משונה' ואחז אותי פחד נורא, שאלה אותו כיצד היה נראה בריה זו, השיב ה'תינוק', ראיתי בעל חי מהלך על שניים... נענתה לו, בעל חי זה הינו האדם, ואין לך כ"כ ממה להתיירא, כי הגם שאינו אוהב אותנו אך אינו שונא יתר על המידה... ואין לו זמן לרדוף אחרינו... חזר שוב להלך ברחוב העיר, וכמעשהו בראשונה גם עתה הגיע במרוצה אל הבית, ותיאר לאמו תבנית דמות בעל חי אחר, עד שאמרה לו, זה אריה מלך החיות, אך אין מעייניו נתונים דייקא אל העכברים... וכך חזר הדבר ונשנה עם הנמר ועם הזאב ושאר מיני חיות טורפות ומבהילות... לאחר זמן הגיע שוב העכבר הקטן וסיפר לאמו בשמחה גדולה פגשתי ידיד ורע שרצה לשחק עמי, שאלה אותו מיהו אותו ידיד גדול... תיאר בפניה שראה חיה נמוכה העוטה על צווארה פרווה (fur) וכולה אומר כבוד... נחרדה האם ואמרה אכן נודע הדבר, אין זה אלא החתול... ממנו תנוס כבורח מהאש, אינו ידיד אלא הוא השונא הגדול ביותר עלי אדמות של מין העכברים... ועל כך אמר הכתוב (תהלים י י) 'יִדְּפָה יְשׁוּחַ וְנָפַל בְּעַצְמוֹ חֵיל כְּאִים', היצר הרע נראה כ'נדכה' והולך 'ישוח' - נמוך, אך נפל בעצמו חיל כאים, כי רבים רבים נפלו בנכליו...

י. דבר נורא כתב בעל ה'תורה תמימה' (ב'תוספת ברכה) לבאר מה שנאמר בפרשתו בעניין בנות צלפחד שבאו אל משה לבקש נחלה בארץ ישראל, ולא ידע מה הדין, וכתב (כו ה) 'ויקרב משה את משפטן לפני ה'', ותו לא מידי, ולכאורה יש להקשות מדוע לא נאמר כאן כפי שנכתב בפרשת 'פסח שני' (לעיל י ה) 'ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם', אלא הביאור הוא על פי מה דאיתא בגמ' (עירובין נג:) שרבי יוסי הגלילי שאל את ברוריה 'באיזו דרך נלך ללוד', אמרה לו 'לא כך אמרו חכמים (אבות א ה) אל תרבה שיחה עם האשה, היה לך לומר באיזה ללוד', והרי שאפילו במקום שצריך לדבר - מכל מקום מוזהר הוא ב'לא ירבה' אלא ידבר את הנצרך ביותר ותו לא, ולפי זה יש לבאר שאכן לא רצה משה לומר לבנות צלפחד 'עמדו אשמעה' וכו', שהרי אין דיבורים אלו מוכרחים... אלא הקריב את משפטן לפני ה' ואח"כ אמר להם את הדין. בינו נא והתבוננו, הרי עוסקים אנו במשה רבינו שהיה 'איש האלוקים', אעפ"כ נזהר ונתיירא על נפשו מלהרבות כמה מילים שניתן לוותר עליהם, ומעתה כמה עלינו לגזור עצמנו ולהתרחק בתכלית מכל דבר שיכול להביא לידי עבירה, ועל אחת כמה וכמה שצריך להתרחק מהעבירה עצמה...

יא. ביותר הדברים אמורים כלפי הפורץ גדר רח"ל שסכנתו מצויה הרבה שיפול לגמרי מכל הגדרים והסייגים עד שיגיע לבאר שחת רח"ל, ואל יאמר ברצוני לפרוץ רק גדר אחד ותו לא... כי לצפון משפחת הצפוני... ולאחר שכבר נפל לידי ל"ע הרי אומר לו לעשות כך ומחר אומר לו לעשות כך וכו'...

משל למה הדבר דומה, לאחד שעמד על גג בניין רם ונישא בן מאה קומות, והתקרב לשפת הגג וכבר החל לטפס על המעקה ברצונו לקפוץ ח"ו, אחזו בו חבריו וידידיו, ואמרו לו וכי נסתרה דעתך עליך שאתה מבקש לשים קץ לחייך... אמר להם, וכי ככה תחשדו בי... איני מבקש אלא לקפוץ קומה אחת ותו לא... ומעולם לא שמענו שהקופץ קומה אחת בא לידי מיתה... אמרו לו, אוי לכסיל שכמותך... אי אפשר לקפוץ מראש הגג רק קומה אחת, כי אם אתה 'יוצא מגבול' הגג, סופך להגיע לארץ כמו שעיר לעזאזל ל"ע... כדבר הזה ייאמר לאותם ה'חכמים' בעיניהם האומרים (לעצמם ולאחרים), הנה ברצונו להישאר בגבול מחנה היראים והשלמים, אלא שאנו רוצים רק לפרוץ גבול אחד ותו לא... ולדאבון לב רבים חללו נפלו מאותה מחשבה נלוזה אשר בעצת היצר יסודה... ובדורנו אנו אין צריך להסביר יותר כלפי מה הדברים אמורים...

איתא במשנה (תענית ד ו) 'חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל'. והקשו בגמ' (תענית כח:) הובקעה העיר ב"ז הוה,

באר הפרשה - פרשת פנחס

והכתיב (ירמיה נב ו) 'בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר' וכתיב בתריה (פסוק ז) 'ותבקע העיר וגו', אמר רבא לא קשיא, כאן בראשונה כאן בשניה, דתניא בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז בשניה בשבעה עשר בו. וכלומר שבבית הראשון הובקעה העיר בתשעה בתמוז, ואילו בבית השני היה זה בשבעה עשר בו. אמנם התוס' (ר"ה יח: ד"ה זה) הביאו שבירושלמי תירצו שגם בבית הראשון הובקעה העיר ב"ז בתמוז, ואע"ג שנאמר בפסוק בתשעה לחדש 'קלקול חשבונות היו שם', ופירשו התוס' 'שמתוך טרדתם טעו בחשבונם ולא רצה הפסוק לשנות מכמו שהיו סבורים' [ולכאורה הדבר תמוה עד מאוד שנכתב בכתבי הקודש דבר שאינו אמת, וביארו בזה שרצה הכתוב להודיע על גודל חיבתן של ישראל, ועד כמה אבינו שבשמים מיצר בצרתן, וכדכתיב (תהילים צא טו) 'עמו אנכי בצרה', עד שכביכול אפילו בשמים יש צער באותו היום].

ומבואר מסוגיית הגמ' (ר"ה יח:): שאכן בשבעים שנה שהיו בגלות בבל לאחר חורבן הבית הראשון (עד שנבנה הבית השני) היו מתענים בתשעה בתמוז, וכמו שאמרו שם 'צום הרביעי זה ט' בתמוז שבו הובקעה העיר'. ולכאורה יש להקשות, שאף שנבקעה העיר בתשעה בתמוז, אך 'ארבעה דברים' אירעו ב"ז בתמוז, שבירת הלוחות ובטל התמיד ושריפת התורה והעמדת צלם בהיכל, ומדוע נקבע הצום בתשעה בתמוז שהיה בו צרה אחת ולא ב"ז בתמוז שהיו בו ארבע צרות. אלא מכאן למדנו 'שהובקעה העיר' היא הצרה הקשה מכולם, והיא שהתחילה וגרמה לחורבן, ועל דא קבכינן. ולמדנו, כי 'הבקעת החומות' והגדרים היא תחילת החורבן ו'הצרה' שיש עליה להתענות ולהתאבל...

וכן היה בחורבן בית המקדש, כמו שמספרים חז"ל (גיטין נו:): על טיטוס הרשע שנכנס לבית המקדש וחיללו בביזיון נורא, עד שקרב אצל הפרוכת המבדילה בין ההיכל לקודש הקדשים 'ונטל סייף וגידר את הפרוכת'... וכן כשחזר לביתו 'נטל את הפרוכת ועשאו כמין גרגותני (-סל גדול) והביא כל כלים שבמקדש והניחן בהן והושיבן בספינה לילך להשתבח בעירו' כי זהו חורבנו של עולם מתחילתו ועד סופו, כשבאים לפגוע במחיצות ופרוכות המבדילות - זהו חורבן הבית והנפש מהחל ועד כלה...

כיוצא בדבר מצינו לגבי היוונים, וכמו שמזמרים ב'מעוז צור' בימי החנוכה 'יוונים נקבצו עלי וכו' ופרצו חומות מגדלי', ולכאורה היוונים הרשיעו הרבה יותר מפריצת המגדלים, שהרי גזרו לעקור את הדת, נכנסו בטומאתם לתוככי העזרה ושיקצו את אבני המזבח, רדפו את יראי ה' והשליטו כפירה בפנית יקרת, אלא מכאן ששיקר ה'חורבן' היה ש'פרצו חומות מגדלי', כי אם נפרצים הגדרות והחומות שוב אין מעצור עד לדיוטא התחתונה...

על פי זה ביארו את האמור ב'מגילת איכה' (א ט) 'טומאתה בשוליה', במשל למה הדבר דומה לאחד שראה את רעהו מתעטף בטלית נאה והתאוה אף הוא להשיג כמותה, מיהר לשאול את חברו היכן טלית קנית טלית משובחת זו, והשיב לו אצל איש פלוני במקום פלוני, הלך הלה וביקש מהמוכר שיתן לו טלית, הביא לו המוכר את מבוקשו, אך הזהיר אותו שיתפור את שולי הבגד בכדי שלא יפתחו כל התפירות, אך הלה לא השים ליבו לדברי המוכר ולא תפר את השוליים, ואכן לא עבר זמן מרובה והחלה הטלית להיפרם ולא נשאר ממנה אלא חוטים חוטים... ותעל חמת הקונה וירץ אל המוכר בשאלת 'למה רימיתני'... והלא שילמתי לך במיטב כספי בשביל טלית משופרא דשופרא והנה נתת לי 'זיבורית דזיבורית' (סוג ג)... השיב לו המוכר, הנה טלית זו היא אכן ממין משובח, ומה אעשה לך כי 'התחכמת' ולא שמעת בקולי לתפור את השוליים... וזהו שאמר הכתוב טומאתה בשוליה, שמאחר שלא נזהרו 'בשוליים', ולא הציבו גדרות וחומות לשמור בשמירה מעולה אזי היה מקום ליצר הרע להיכנס ולהחטיאם עד שנפלו לגמרי.

בענין זה שמעתי להעמיס בפסוק (תהלים קיט קנח) 'ראיתי בוגדים ואתקוטטה כי אמרתך לא שמרו', 'אמרתך' מלשון שפה וקצה הבגד שבו תופרים ומגבילים את הבגד עד פה תבוא [כאותה שאמרו (תענית יא.) 'בחלוק שאין לו אימרא'], מחמת שלא שמרו על ה'גדרים' לכן הגיעו להיות בוגדים ל"ע....

וכדרך שהדברים אמורים לענין בית המקדש הכללי כך הם אמורים לענין בית המקדש הפרטי - הבית היהודי שם מקום השראת השכינה, שפריצת הגדרים והסייגים מחריבים את 'הבית'. וצריך לדעת כי אי אפשר לגדל בנים יראים ושלמים לה' ולתורתו אלא אם הבית שמור בגדרים וסייגים, שרק אז יש בו השראת השכינה, אך אם מכניסים אל הבית את הכלים האסורים רח"ל אזי ח"ו 'ושב מאחריך' והשכינה מסתלקת מן הבית. ואל יקל לעצמו בהיתר ותירוץ של 'לצרכי פרנסה', שהרי הוא 'משחק' בנפשות צאצאיו. ו'ותיקון' ובניין בית המקדש הפרטי הוא על ידי הוספה בגדרי הקדושה. וכך דרש אחד מצדיקי הדור שליט"א בלשון הכתוב (תהילים קמו ג) 'כי חזק בריחי שעריך ברך בניך בקרבך' - כאשר מחזק האדם את 'בריחי שעריך' ונועל את דלתות ביתו מפני הרוחות הרעות המשתוללות בעולם או אז זוכה הוא ל'ברך בניך בקרבך'...

באר הפרשה - פרשת פנחס

ז

וכמו שאמרו (אבות ד ב) 'עבירה גוררת עבירה', וסופו שיתקיים בו גם 'משפחות הצפוני' רח"ל^{יב}.
מזה יעשה אדם וחי - ישריש בעצמו רגשי שנאה ליצר הרע^{יג}, וימאס בעיני עצמו את כל פיתויי היצר הנאלחים^{יד} והמשוקצים^{טו}, והתועלת מרובה בתרתי, הן

כ'כפרה' ותיקון הנפש כלפי העבר, והן כתרים ומגן מפני מלחמות היצר בעתיד, וכמו שכתב רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע על הפסוק (כה יז) 'צרור את המדינים', שלכאורה קשה מה עניין לציווי זה כאן בפרשתו, ומן הנראה שמקומו להלן בפר' מטות שם נצטוו ללחום מלחמת ה' במדין, ומבאר, שאכן אין כוונת הכתוב

יב. כיוצא בדבר דרש הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (הובא באגרא דכלה) בלשון הכתוב פרשתו (כו מו) 'ליצר משפחת היצרי לשלם משפחת השלמי', שבא הכתוב לרמז על דרך העבודה, כי ליצר - זה הרוצה להלך אחר יצרו הרע רח"ל אזי מן השמים פותחים לו ומעמידים לו סיוע ומשפחות שאכן יוכל לעשות כחפצו הרע, ולעומת זאת לשלם - הרוצה להשלים נפשו ולילך בשלמות העבודה הרי משפחת השלמי - שיתנו לו סיוע ו'משפחות' הרבה שבאמת יזכה להגיע לשלמות...

סיפר כ"ק אדמו"ר מצאנז שליט"א על בחור אחד מקרב בני קהילתו שהיה צריך לנסוע לעבר לים, וכידוע גודל הקושי בשמירת העיניים ב'נמל התעופה' (עירפארט) ומה עוד שיש שם המון אדם וצריך להמתין זמן ממושך ביותר עד שיגיע ה'תור' שלו, והיות ואותו בחור היה ירא שמים מרבים על כן ניגש לאחד שהיה שם והציע לו עשרים דולר בתנאי שההוא ישמש לו כ'עיניים'... כלומר, שהבחור יעצום עיניו בכל העת ויסמך וישען על אותו מלווה שיוביל אותו עד הגיעו לכבש המוליך למטוס, והלה סבר וקיבל. לאחר כמה רגעים בודדים עבר על ידו 'קלנועית' (golf car) המיועדת להוביל נכים שקשה להם ללכת, והיה הנהג סבור שזה הבחור הינו סגי-נהור ל"ע, על כן קרא לו ול'מלווה' לעלות על הרכב המיוחד, והביא אותם במהרה לתוככי המטוס... למען דעת כיצד הקב"ה מסייע לאותם שבחרים בטוב... ואגב אורחא, כתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ריש פרשת בראשית) לרמז בלישנא דקרא (ישעיה לג טו) 'ועוצם עיניו מראות ברע', שהוא ס'ת 'מעות', כי השומר עיניו בקדושה ובטהרה מלראות ברע זוכה שנשפע עליו משמי מרום שפע של פרנסה בהרחבה... ומכאן תשובה ניצחת לאותה טענת היתר של 'צורך פרנסה'... כי אדרבה, שמירת העיניים היא היא צורך הפרנסה... וכבר הבאנו מה שכתב רש"י שם (פסוק טז) על הא דכתיב 'ועוצם עיניו מראות ברע, הוא מרומים ישכון וכו' לחמו נתן מימיו נאמנים', ופירש רש"י 'לחמו נתן - לא יהא מבקש לחם כי מן השמים יספיקו לו מזון, מימיו נאמנים - מקור מימיו לא יכזב, כלומר זרעו יגדל וכל צרכיו יספקו'.

יג. הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע פירש בלשון חז"ל (שבת לא.) 'דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור', שנרמז בזה על השונא הגדול של האדם הוא היצר הרע (סוכה נב.), וע"ז אמרו דעלך סני - אותו ששונא אותך, לחברך לא תעביד - אל תעשה אותו לחברך... וזו היא כל התורה כולה, לדעת שהיצר הרע הוא שונא ולא להתחבר עמו, ומעתה זיל גמור - צא ולמד דרכי המלחמה...

יד. מספרים על המשגיח דישיבת 'קול תורה' הגה"צ ר' גדליה אייזמן זצ"ל היה שב בכל יום מתפילת שחרית שבהיכל הישיבה לביתו בלוויית אחד מחשובי תלמידיו, באחד הימים עברו השניים בלכתם בסמוך לאחד מפחי האשפה הגדולים הפזורים לרוב ברחובות קריה (צפרדע בלע"ז...) אשר כדרכו של עולם היו בו גם כמה וכמה חתולים הנוברים באשפה ומייללים. לפתע עצר המשגיח מדרך הלכו, וכה אמר לתלמידו, החתולים הללו מדברים אלינו, האם מבין אתה את שיחם ושיגם... התלמיד השתומם עד מאד ולא ירד לעומק דעת רבו, ומששב וחזר המשגיח על שאלתו ביקש התלמיד הסבר למה ירמזון מיליו ומה פשר דברי הרב.

נענה המשגיח וא"ל, החתולים הללו פונים אלינו ואומרים, מה לכם בני האדם כי תתגאו ותשתררו עלינו, הרי אנו 'עשירים' לעומתכם, ומצבינו טוב הרבה יותר ממצבכם. ראו נא בני האדם, הלא בכדי שתוכלו לסעוד את ליבכם בסעודה טובה עליכם לטרוח כמה וכמה טרחות, וקושי רב וגדול כרוך בדבר, ראשית דבר, עליכם לעמול ביגיע כפיכם בכדי שיהא לכם ממון לקנות בהם מוצרי המזון (עסן פראדוקטן), ולפעמים, אף אם יש כבר בידכם ממון וכבר פניתם ל'חנות' בדיוק אז מגלה לכם המוכר שאת אשר חפץ לבכם כבר נגמר ואיננו, וגם כשבשעה טובה ומוצלחת הגיעו המוצרים לביתכם, עדיין אין בידכם לאכלם תיכף ומיד, כי עליכם להתייגע בהכנתם בבישול ואפיה. ולפעמים אחרי כל ההכנה מקדיח התבשיל, ושוב אין מה לאכול, ואף גם כאשר סוף דבר נמצא האוכל טוב וערב ומוכן לסעודה לעיתים יבואו לפתע אורחים שלא ידעתם על בואם ושוב אין לכם די סיפוקכם. ואחרי ככלות הכל גם

באר הפרשה - פרשת פנחס

באומרו כאן צרור את המדינים לצוות כעת על 'מלחמה' - להכותם ולהשמידם, אלא פירוש הכתוב הוא לצרור ולשנוא אותם. כי זה אחד מתקוני התשובה, ו'מדה זו היא סגולית היא לחפץ בחיים', כי ע"ז תתרחק מהם תאוות העבירה ושוב לא יפלו בחטא וגם יתכפר להם מה שכבר חטאו.

זו"ל האור החיים, הכוונה בזה להקדים לשנוא המחטיאים, גם להתעיב הערב והשוב הבא מהם, לאבר כל

עין נחמד וכל מעיין מתוק וכל טוב הבא מהם על אשר גרמו להם עשות רע, ובאמצעות מחשבה זו תהיה מתרחקת תאוות העבירה מהם ותהיה להם לזרה, כי על העבר שונאים הסוכב ויולד בהם טבע אלוקי, ומדה זו מדה סגולית היא לחפץ בחיים, ובוה יתכפר עון הקודם וכו', והוא מאמר הכתוב כאן צרור את המדינים, פירוש יהיו לכם בגדר צר ואויב לשנאתם, ולשנוא כל הערב מהם להשחית עצם ולקלקל מעינותיהם זה תמורת מה שהתאוו להם, וזו היא אחד מתקוני התשובה, ואמר

כאשר הכנת האוכל הצליחה וגם יש די אוכל לסועדים, עוד יש לכם זמן המתנה לעת עריכת השולחן בכלי אכילה בצלחות כפיות מזלגות וסכינים.

בשונה ממכם - מתאר המשגיח את המשך נאום החתולים - אנו אין בנו 'לא הן ולא כיוצא בהן', כי אין לנו כל דאגות וטירדות כגון דא, מזונותינו מצויים לנו תדיר כאן בפחי האשפה די בכל אתר ואתר, אין ימים שהחנויות סגורות ואין חשש מהגעת אורחים בלתי צפויים, כי לכולם יש בשפע גדול ללא עיכובים ומניעות ללא המתנה והגבלות, ותיכף ומיד ממש בראותינו את האוכל בעודו בכפינו נבלענו להנאתנו הצרופה ללא כל גינונים ונימוסי יתר. אמרו מעתה, בני האדם, האם לא עדיפים אנו ממכם עשרת מונים....

המשיך המשגיח ואמר לתלמידו המשתאה, לכאורה הצדק עם החתולים, לא חסר להם מאומה, ואין להם שום הגבלות ושום גדרים וסייגים, אלא מאי, סוף סוף כל הנאתם היא מהסחי והמיאוס, שאנו ברי הדעת איננו יכולים לעמוד ולהתקיים בפני ריחם אפי' שעה אחת, ואם אך יכה באפינו אחוז אחד מחמישים מצחן ריח ארוחתם אנו עושים את דרכינו מהרה לעברו השני של הרחוב...

וביאר המשגיח את כוונתו, כי רבים המה פורקי העול - הן המומרים לכל התורה כולה, הן המומרים לדבר אחד מן התורה, המביטים בלגלוג ובבוז על 'מקבלי העול' המדקדקים על קלה כבחמורה ואינם זזים כמלא נימא משמירת התורה והמצוות עם כל הגדרים והסייגים שתיקנו חכמי הדורות. ואומרים להם ראו כמה מאושרים אנו כאשר יש לנו את הכל ללא כל עיכוב (-נגיש וזמין, ביד ומיד), כמה קלים הם חיינו ללא כל הגבלות (ומחסומים), הכל מותרים לנו הכל שרויים לנו, ואילו לכם הכל כבד (ומסורבל) אסור ומוגבל. ועוד לכם עשיית משמרת למשמרת בכל דבר וענין. אף אנו נשיב אמרינו להם, אכן, כביכול נהנים ומאושרים אתם, אך הנאתכם היא ממדמנת הסחי והמאוס בתוככי רפש זוהמת יצרא דהחמורות, כחתולי חוצות המלקקים להנאתם את כל אשר הנפש היפה סולדת ומרחקת. ואילו אנו בשמירתנו בעוז וחדוה על גבולות וגדרים, אנו מזככים ומטהרים את שיעור קומת האדם שלנו, כאשר ברור לכל בר דעת מיהו המאושר האמיתי....

טו. ובכך ביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה ד"ה וביום השבת) מה שמצינו בגמ' (יומא סב:) שדנו שם בעניין שני קרבנות התמידים שבכל יום האם יש מצווה לכתחילה שיהיו שני הכבשים שווים במראיהן, אבל 'מוספין של שבת ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין', וצריך לבאר מה העניין בזה, ומבאר, כי שני הכבשים שבקרבת מוסף של שבת הם כנגד זכור ושמור, וכשם ש'זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו (ברכות כ:) כך גם הכבשים צריכים להיות שווים כאחד. ועומק הדברים, כי יש לך אדם שמצוות 'שמור' והשביתה בשבת ממלאכה היא לצער עבורו, שנדמה לו שמפסיד מפרנסתו על ידי ש'מוכרח' לסגור עסקיו, אכן מלבד שטעות היא בידו, כי השבת היא מקור הברכה, ואדרבה כל שפעת הפרנסה באה לו על ידי שחדל ממלאכתו ביום השביעי, ואין אדם שומע לי ומפסיד, אך אפילו אם היה כן האמת ח"ו עדיין אין מקום לצער כלל, וכי שמענו על אחד שהוציא הוצאות לפאר ולקשט את ביתו והוא מצטער על כך... קל וחומר בן בנו של קל וחומר אלף פעמים שאין מקום לצער על 'הפסד' לצורך מצווה... אלא צריך לשוב ולשמוח ולהתענג על שזוכה לקיים מצוות ה' ולשבות ממלאכה, וישמחו במלכותך שומרי שבת... ועל כך אמרו ש'שמור וזכור בדבור אחד נאמרו' - 'שכפי מדת שמירתו כן תהיה מדת הנאתו מהשבת', ר"ל, שככל ש'מקריב' יותר מעצמו על שמירת השבת, הן בשביתה ממלאכה והן בהוצאות שבת כך תגדל הנאתו ותענוגו על שזוכה לעשות רצון ה' בהידור... ומשום כך צריך שיהיו שני הכבשים שהם שווים...

שהיו משבט מנשה, ודבר ידוע שמנשה בנו של יוסף הוא, 'אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ וכו', ובנותיו חבבו את הארץ שנאמר (פסוק ד) תנה לנו אחוזה'.

נפלאות מצינו בפירוש הרע"ב מברטנורא זי"ע על הא דאיתא (אבות ד ב) 'שכר מצוה מצוה, וז"ל, שבל מה שאדם משתכר ומתענג בעשית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה ועל העונג וההנאה שנהנה בעשייתה'. עכ"ל.

צורר לשון הווה פירוש יגבירו בהם השנאה עד גדר שיהיה נקבע בהם טבע הצרירות, עכ"ל"ק.

בך בבר, יגביר בעצמו רגשות תשוקה ואהבת ה' ושמחה ותענוג". בקיום מצוותיו". וכבר מצינו בפרשתן ששיבחה הכתוב את מי שמחבב את המצוות, וכדכתיב (כו א) 'ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף, והקשה רש"י מדוע הוצרך לומר 'בן יוסף' אחר שכבר נזכר

טז. מאמר נורא כתב הרה"ק הקדושת לוי זי"ע על הפסוק (כח יט) 'והקרבתם אשה עולה לה', שאם התקרבות האדם לקונו בעבודתו ית"ש היא מתוך 'אש' ההתלהבות אזי עולה לה' - כביכול יש עליה להשי"ת... וכביכול האדם באש הקודש היוקדת בו מרומם ומגביה את כבודו ית'.

יז. 'סיפר' פמ"מ הרב אברהם מרדכי מלאך שליט"א, מעשה ביונה שלדאבון לב נולדה ללא 'כנפיים', והייתה היונה שבורת לב ומסכנה גדולה, כי כל חברותיה עפו כרצונם, הנה והנה, והיא בקושיי זזה ממקומה, מהלכת עקב בצד אגודל כ'זקנה' מופלגת... והנה, חברותיה ובני משפחתה היו עפים במשך היום לכל עבר, 'רואים עולם' בעיניהם, ימים ונהרות, הרים וגבהות, נופים יפים וכו', ולפנות ערב היו מתקבצים יחדיו, ומספרים זה לזה, את כל מה שזנו עיניהם במשך כל היום, והייתה אותה מסכנה יושבת ומבכה את מצבה המסכן, לשמע אותם סיפרי מופת מהעולם הגדול, ולא היה בלבה כח לסבול אותו צער, פירשה היונה לצד, ובקול בוכים זעקה לפני יוצרה בוראה וקונה, אבי שבשמים, עד מתי... לא די שהנני יושבת כל היום בדד ללא חבר וריע כי כולם מעופפים ברחבי עולם ואני כלואה בבית, עוד נגזר עלי לשמוע מהם מה אני 'מפסידה' בכל יום ויום... אין בכוחי לסבול סבל כבד כזה. ואכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתה, ותלך היונה לישון שינת הליל, ויהי בקומה בבוקר והנה צמחו לה מב' צדדיה כנפיים יפות וגדולות ככל חברותיה בני גילה. אלא, שאותה היונה לא הייתה למודה לעוף, ולא ידעה כי כל ה'הרים' שצמחו לה מב' צדדיה הם הם הכנפיים שכל כך ביכתה את חסרונם, והמשיכה רק להלך ברגליה הקטנות מבלי להגביה עוף כלל וכלל. אלא שבהילוכה הרגישה כובד אדיר (ממשא הכנפיים), נשאה עיניה השמימיה, ובקול נהי בכי תמרורים החלה מבכה את מצבה, אבינו אב הרחמן, לא די שנולדתי בעלת מום שאינני יכולה לעוף ככל חברותי, עוד נגזר עלי גזירה קשה ונוראה כזו - לשום עלי את המשא הכבד הלז, מה יהיה בסופי - גם המעט שעוד היה בידי ללכת מכאן לשם גם ייאבד ממני, מה יעלה בגורלי המר, ובת קול יוצאת מן השמים ומכרזת ואומרת, בתי יקירתי, לא 'משא' ולא 'כבד' הטלנו עלייך, אלו 'כנפיים' נפלאות שכל כך חשקת בהם... פתחי כנף ימין ולאחריו כנף שמאל, וצאי בכוחם למסע ברחבי העולם עם כל הכח והשמחה, הגביהי עוף, ותגיעי עד שמי רום.. גבוה מעל גבוה... אך טוב וחסד תרווי מאותם כנפיים אשר נדמה בעינייך כמשא ועונש ל"ע, לא ולא, רק גן עדן בעולם הזה תרוויחי מהם. ולדידן, הבחור והאברך, וכל איש ישראל, לפעמים נדמה לו, כי משא כבד רובץ עליו, אוי... אסור ללכת למקום פלוני, אסור להביט כאן, ואסור לחשוב מדבר פלוני, עלי להשאר על מקומי כגולם הדבוק ל... ולעסוק בתורה.. להתפלל... אבל האמת, שבת קול יוצאת מן השמים ומכרזת ואומרת, בני יקירי, לא 'משא' ולא 'כבד' הטלנו עלייך, אלו 'כנפיים' נפלאות שכל כך חשקת בהם... פתח עיניך וראה איזה 'גן עדן' נתנו לך מן השמים, והרי 'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (אבות ו ב), אלא מאי, נדמה לך שאתה כבד, כבול ואסור, אם רק תתחיל ללמוד, תמצא בזה טעם נפלא ומתוק, אם אך תשמור על עיניך, שלא להביט... תרגיש הארה נפלאה ושמחה עילאית, עד שתרגיש ממש כ'ציפור דרור' אשר עפה גבוה מעל גבוה. עם כל ה'משא' הנראה לך כ'משא' תוכל להגביה עוף, ולהגיע עד שמי רום.. גבוה מעל גבוה... אך טוב וחסד תרוה מאותם 'מעשים טובים' אשר נדמה בעיניך כמשא ועונש ל"ע ובאמת הם 'כנפיים', לא ולא, רק גן עדן בעולם הזה תרוויחי מהם.

יח. כה ביאר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מגן אברהם רמזי שבועות) בהאמור בפרשתן לגבי חג השבועות 'כל מלאכת עבודה לא תעשו' (כח כו), שבא הכתוב להזהיר את האדם שאל יקבל על עצמו את התורה כדבר שיש בה טורח וקושי וכאילו היא 'מלאכת עבודה', אלא ישמח בה ויתענג על ה'.

כאשר האדם שומע חרפתו ואינו משיב ועונה, זאת כביכול הקדים האדם, ולא נתן לו הבורא מאומה לפני שתיקתו, שהרי מה שקדם הוא רק הקיתון של שופכים ששפך עליו חבירו בבזותו אותו... וכאן אצל פנחס בן אלעזר שהעביר על מידותיו - שהיו כל השבטים מבזין אותו (עיי' רש"י) והיה מן הנעלבים ואינם עולבים על זה אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, כי שכר זה אינו לפני משורת הדין אלא מידת הדין נותנת לו שכרו, שהרי בפירוש אמר הבורא 'מי הקדימני ואשלם לו', והיינו שעליו לשלם למי שמקדים אותו כביכול^ט.

עוד מצינו דברים נוראים בעניין זה בתורתו של ה'חתם סופר' (ת"מ נח ד"ה קז) שמשא רבינו ע"ה קיבל

בדין הוא שיטול שכרו - שומעים חרפתם ואינם משיבים בפרשתן (כה יב), 'לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום', ובמדרש (רבה כא א) 'אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו'. וביאר הרה"ק 'חתם סופר' זי"ע (ד"ה לכן אמור), דהנה כתיב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם לו', וביארו במדרש (ויק"ר כו ב) דמן הדין אין הבורא מחויב לשלם שכר על קיום המצוות, שהרי 'מי מל את בנו עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית, מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום, מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים, מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית'... אמנם

יט. סיפר הרה"ק מסאדיגורא זי"ע, שהרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע נסע פעם לשבות שבתו בעיר ז'יטאמיר, משהגיע הרבי בערב שבת סמוך לעיר (בהיותו עדיין מחוץ לעיר) יצאו לקראתו רבים מבני העיר, בתוך הבאים הי' איש פשוט שמוצאו ממשפחה פחותה אלא שהשעה שחקה לו ונעשה לעשיר מופלג, והנה, כאשר נתן איש זה 'שלום' לרבי הביט בו הרבי ושאלו אם הוא מסכים להיכנס לתוך מרכבתו לנסוע עמו העירה, הדבר לא מצא חן בעיני האנשים הסובבים אשר הרבי יחלוק כבוד גדול כזה לאיש הדיוט ונחות הערך - בפרט שבאותה שעה עמדו אצל המרכבה אנשים חשובים ויקרי ערך, אך מי זה יבוא אחר המלך... ויעל האיש אל העגלה ויסעו, בדרכם שאל הרבי את רשותו להתאכסן אצלו, היהודי לא ידע את נפשו מרוב שמחה על הזכיה שנפלה בחלקו, ואכן, העשיר העמיד את ביתו לרשות הר"ב ופמלייתו בכבוד וברוח בא'כילה ש'תיה ל'ינה כמנהג בעה"ב חשובים... לעומתו, לא ידעו בני העיר את נפשם מרוב צער כי מכל תושבי עירם בחר הרבי לשבת דייקא בביתו של איש פשוט כמותו, אך מכיוון שידעו את גודל מעלת ערך וקדושת הרבי שמו מחסום לפיהם ולא אמרו דבר...

ויהי ביום הראשון - ממחרת השבת, נכנסו אנשי העיר להתברך אצל הרבי, גם אותו העשיר נכנס ככל בית ישראל, ולתדהמתו שאלו הרבי, האם הגיעו צאצאיך לפרק השידוכים, ענה העשיר, שאכן לשם זה נכנס הנה, לבקש מהרבי ברכה על הזיווג לבתו, אמר לו הרבי, הנה לי בן בעונת השידוכים - שמא תסכים להשתדך עמי... מיד הסכים האיש, ויושיט הרבי את ידו הקדושה ואמר 'מזל טוב... מזל טוב...' כחץ מקשת פשטה השמועה בכל הגלילות, ותהום כל העיר - היתכן שצדיק גדול מפורסם ומיוחס נכד הבעש"ט זצ"ל מגזע אראלים ותרשישים יקח לו למחותן איש פשוט כזה, ועוד, והוא העיקר, בזכרם שלפני כעשרים שנה יצאה עליו שמועה מהוצאת לעז בדברים החמורים ביותר ל"ע, ואז הובילו אותו בכל העיר ויבזוהו בבזות נוראות למען ישמעו ויראו... ואף שעד עתה לא סיפרו לרבי מעשה זה (כשהלך לבית האיש הזה) אבל כעת בשידוך זו שנוגע כבר לכבוד הרבי ולכבוד אבותיו אין העת לחשות...

'משלחת' נכבדה עלתה אל הרבי, וגילתה את אזניו על 'חשיבותו' של 'המחותן' החדש... כי איש פשוט הוא, ולא עוד אלא שאך לפני ככ' שנה הוצא עליו לעז כזה, ומי יודע... מיד נפלו פני הרבי מרוב צער, ואמר, הנה, תיכף כשראיתו נכנס בקרבי חשק גדול להשתדך עמו, לכן בקשתי לילך לביתו, גם כשנכנס עם פתקא אלי שוב נפל בי הרעיון והחשק להשתדך עמו, ונראה לי כי מן השמים העמידו אותי בפני שידוך זה, מעתה שם אנכי את יהבי ומבטחי בהשי"ת אשר יאיר עיני ועיני כל אוהבי אשר לא שגיתי בזה, ולדבריהם - אתבונן שוב בנעשה כאן, ואענה לכם תשובה.

אדהכי והכי, נזדמן הר"ב למעונו של הרה"ק ה'אור המאיר' מז'יטאמיר בבואו לכבד את אלמנתו תליט"א, מיד בהכנס הרבי לביתה נענתה הרבנית בגיל ורנן - אתמול נודע לי כי מע"כ הוא צדיק אמיתי וגדול הדור, והראתה על אחד מחלונות ביתה ואמרה, אצל החלון הזה עמדנו אני ובעלי זי"ע לפני כעשרים שנה - בעת אשר הובילו את ה'מחותן' שלכם ברחובות קריה לביישו בבושה וכלימה, בקריאת 'ככה יעשה לאיש אשר יעשה נבלה כזאת', ואמר בעלי זי"ע, הנה ההמון הגדול רודפים אחר איש צדיק מנוקה מכל עוון אשמה ורשע, מי יתן אשר אנכי אהיה זכאי כמוהו בדיני לאחר מאה ועשרים שנה...

זכה פירש הגה"ק החיד"א זי"ע (פתח עיניים אבות) הא דאיתא במשנה (א יז) 'שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה', וז"ל, פירש רבינו עובדיה מי ששומע חרפתו ושותק, ואפשר להרחיב הדבר במ"ש הרמ"ק דאין בכל הסיגופים ותעניות דבר המכשיר הנפש ומכפר עונותיו כשומע חרפתו ושותק ומוחל, כי אין צדיק בארץ אשר לא יחטא, וצריך כמה סיגופים ותעניות הרבה או קבלת יסורין ועניות והחלאים וכיוצא אשר כל אחד מהם מר ממות, אך המעביר על מידותיו אוכל ושותה ומתפרנס בטוב ועונותיו מתכפרים², והאריך בזה. וזהו שאמר לא מצאתי לגוף דייקא - שלא יצטרך יסורין בגופו או בממונו או סיגופין, ואין טוב משתיקה, כי הוא טוב לגוף שאוכל ושותה ויש לו בריאות ונסלח לו ע"י השתיקה³.

בריתי שלום - להיות גומל חסדים וותרן ומעביר על מידותיו ולברוח מן המחלוקת

בפרשתן (כה יא-יג), 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתו מעל בני ישראל בקנאו

קצבת חייו מאה ועשרים שנה, וסיבב מסבב כל הסיבות שבני ישראל יתעכבו במדבר במשך ארבעים שנה, ובתום הזמן ההוא רצה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, והקב"ה השיב לו 'רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' (דברים ג כו), כי כבר תמו שנות חיך בעולם הזה, אמנם משה רבינו ביקש דהנה אמרו (הגיה ה). שכאשר מת אדם קודם זמנו מוסף קוב"ה שנותיו ל'צורבא מרבנן דמעביר במיליה', היינו תלמיד חכם שמעביר על מידותיו, ואם בן הלא על כל בני דור המדבר נגזרה גזירת מיתה בטרם זמנם, מדוע לא יתנו לו חיים משנות חייהם הנותרים, על כן 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' (שם כה), אולם הקב"ה ענה לו, מאחר שאמר (כ י) 'שמעו נא המורים' אינו זכאי לקבל אותם שנים. ורק פנחס יקבלם מפני שסבל בזיונות, כמו שאמרו 'שהיו השבטים מבזין אותו, ראיתם בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת כוכבים' (כמובא ברש"י פסוק יא), ואכן זכה פנחס, לקבל את כל השנים של בני דור המדבר שמתו מרם זמנם, ונעשה אליהו, וחי לעולם.

וסיים דבריו ואמר, בשכר בושה נוראה זו יזכה האיש להיות 'מחותן' עם אחד מצדיקי הדור, עתה שמעתי כי מע"כ בא בקשרי החיתון הבנתי שעליו נתכוון בעלי הקדוש זי"ע, דברי האלמנה פשטו בקרב המחנה, ותרב שמחתם בראותם עד היכן הדברים מגיעים, מיד הלכו לבית העשיר, וערכו שם 'תנאים' כדי הגבירים מתוך רוב צהלה ושמחה, הא למדת כוחה של שתיקה על בזיון, להרבות גדלו ותפארתו של השותק.

וגדולה מזאת מפורש בספר 'חסידים' (סימן רטז), אם ראית רשע עשיר, המצליח בנכסיו, ועקב עשרו הוא משיא את בניו עם אנשים חשובים וגדולים. אל תתמה, אלא דע לך שכל סיבת ומטרת עשרו שנתן לו הקב"ה, הוא רק בכדי שיקחו אנשים גדולים וצדיקים את צאצאיו להינשא עמו, שאילמלא עושרו לא היו מתחתנים עמו עקב רשעותו. ומדוע זוכה אותו רשע הן לעשירות הן שגדולים מתחתנים בו. דבר זה בא לו, או מזכות אבותיו העומדת לו. או משום שהיו מביישים אותו ומבזים אותו קודם לכן, וזכות אותו ביזיון אשר ספג היא שעמדה לו לזכות לעושר ולחתינין רבנן (נלמד מכאן. א. כי אף הרשע יזכה לכל הטובות אם ישתוק למחרפיו, ק"ו למי שאינו רשע אם אך ישתוק - מה טוב חלקו וחבלו. ב. ראה כמה מסובב הקב"ה בעולמו כדי שיגיע לכל איש זיווגו ההגון לו).

כ. ה'משגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל היה רגיל לומר, שמי שבאו עליו בזיונות הרי הוא כמי שעבר עליו יום הכיפורים, כי הבזיונות מכפרים ומטהרים אותו. ועד"ז פירשו צדיקים במה שאמרו חז"ל (הובא בשמיה"ל שער התבונה פ"ח) שכאשר קילל שמעי בן גרא את דוד המלך קללה נמרצת, ואמר דוד הניחו לו 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טז י), באותה שעה זכה להיות רגל רביעי במרכבה, והיינו טעמא, כי באמת אי אפשר למי שיש בו חלק גשמי להתעלות עד למדרגה גבוהה כזו, אך אותם בזיונות שחרפו וניאץ אותו הרי הם כשפיכות דמים ממש, וכמו שאמרו בגמ' (ב"מ נח:.) 'אזיל סומקא ואתי חיורא', נמצא שנסתלקו ממנו כל 'הדמים הרעים', ולא נשאר בו אלא חלק הטוב וכולו רוחני, עד שכבר אפשר לו להיות רגל רביעי שבמרכבה.

כא. בא וראה אותם דברים נשגבים שכתב רש"י לפרש מה שנאמר (תהילים פו ב) 'שמרה נפשי כי חסיד אני - שאני שומע גדופי וחרפתי ויכולת בידי להנקם ואני שותק', ללמד גודל מעלת הנעלב ואינו עולב שומע חרפתו ושותק, עד שיש לו 'טענה' ו'זכות' לבקש מהקב"ה 'שמרה נפשי', כי בדין הוא שיטול שכרו...

שפיר בדין הוא שיאכל שכרו, וללמדנו שכרם הטוב של גומלי חסדים המיטיבים לאחרים.

בפרשתן (כח ג-ד), 'ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'. כתב בספר 'תורי זהב' להמניד מזאלויץ זי"ע 'שמעתי אומרים בדרך מוסר' בשם הרה"ק רבי יצחק מדראוויטש זי"ע, שבא הכתוב לרמוז כנגד דרך הבריות אשר אם אחד פגע בהם וציער אותם, שמחזיקים כעסם ותערומותיהם עד ערב יום הכיפורים ואז מתפייסים זה עם זה, אמנם לא זו דרכה של תורה, אלא צריך למחול בכל לילה בטרם יעלה על יצועו לכל מי שחטא כנגדו במשך היום, וכן צריך למחול בבוקר למי שפגע בו בלילה יב.

וזאת נרמז במקראי קודש אלו, וכך אמר הכתוב זה האשה אשר תקריבו לה' - שבוה תעשו נחת רוח להקב"ה, על ידי שכבשים בני שנה - הדברים

את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל'. ובמדרש (רבה כא א) 'אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו, ורבו המקשים מהו בדין שיטול שכרו, ומה עוד שהרי קיי"ל ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא.

וביארנו צדיקי הדורות (משך חכמה בפרשתן, ועוד רבים כע"ז), שפנחס בקנאותו תיקן הן כלפי שמיא והן לגבי כל ישראל, שהרי 'השיב את חמתי מעל בני ישראל' (פסוק יא), ומלבד שקידש את ה' ובוה תיקן את פגם חילול ה' הנורא שהיה ע"י זמרי, גרם גם כן ש'לא כליתי את בני ישראל', והמנפה שכבר כילתה חלק ניכר בבני ישראל נעצרה. והגם ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא, אין זה אלא במצוה שבין אדם למקום, אבל במצוות שבין אדם לחברו הרי אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא (פאה א א; קידושין מ.), ומאחר שפנחס גמל טוב עם בני ישראל על כן

כב. הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע היה רגיל לספר על הגאון רבי יום טוב ליפמן היילפרין שהיה אב"ד ק"ק קפולין, שכאשר עלה על כס הרבנות התנה עם ראשי הקהל ב' תנאים. א. לבל יהיו לעשות דבר גדול כקטן בענייני העיר מבלי להתייעץ עמו תחילה וליטול רשות. ב. שהיות וחפץ הוא לעסוק בתורה בהתמדה ומבלי מפריע על כן שלא יבואו לדבר עמו אלא במוצאי שבת. והיה יושב ועוסק בתורה בבית המדרש כל ימות השבוע, ורק ביום שישי היה שב לביתו.

פעם אחת הלכה הרבנית אל השוק וראתה שם דג גדול ומשובח וחפצה לקנותו לכבוד שב"ק, והחלה לשאול את המוכר 'מה יקר' - כמה דמי הדג, ובאותם רגעים ממש הגיעה אשת הגביר וחמדה את הדג, והעלתה את המחיר, ונתן לה המוכר את הדג, טענה כנגדה הרבנית שהרי היא כבר נתנה עיניה במקח, השיבה לה 'הגבירה' בכינוי פוגע ומעליב לעיני כל ישראל... ותהום כל העיר על ביזוי כבוד התורה, ורצו ה'פרנסים' ללמד את אשת הגביר כגמולה ולהענישה כדת וכדין, אך ידיהם היו כבולות כי התחייבו שלא לעשות מעצמם מבלתי הסכמת הרב, ומאידיך אי אפשר 'לגשת' אליו עד מוצאי שבת. אך ביקשו מהרבנית ש'תכין את השטח' ותעשה כחכמתה היאך 'לחמם' את הרב, עד שכאשר ידברו עמו במוצ"ש כבר יתרצה הרב להעמיד את כבוד הרבנות על תילה...

בליל שב"ק כשחזר הרב מבית הכנסת ורצה לקדש על הכוס ולהתחיל בסעודה ראה שהרבנית אינה יושבת בשולחן אלא מסיבה היא לעצמה בשולחן אחר, נבהל ושאל מה אירע, השיבה לו 'איני ראויה להיות רבנית ולהסב על שולחן הרב'... לא הבין דבר וחצי דבר עד שסיפרה לו כל קורות המעשה, וכיצד פגעו וזלזלו בה ברחוב העיר, והוסיפה לומר שראשי הקהל רצו להענישה ולקונסה אך ידיהם כבולות כי לא יכלו להתייעץ עם הרב... פייסה הרב בדברים עד שנתרצתה לישב בשולחן, וכבר עמד לקדש על הכוס. אך הרהר מעט ושאלה אימתי היה מעשה זה, השיבה הרבנית 'ביום שלישי', השתומם הרב וקרא בקול גדול דינסטאג... דינסטאג... פון דינסטאג ביז היינט האסטו א טינה בלב אויף א אידישע טאכטער... [שלישי, שלישי ועד עכשיו הנך נוטרת טינה בלב על בת ישראל], מיד אמרה שהיא מוחלת, אך הרב לא קיבל דבריה באמרו שמוכרחים אנו לבקש הימנה מחילה על שכעסת עליה מיום שלישי ועד עכשיו... ואי אפשר לדחות את הדבר, ואכן מיד יצאו לדרך לעבר בית הגביר. כשהגיעו לשם הקישו על הדלת, שאלו בני הבית 'מי שם בחצר', ואמר הרב את שמו, והבינו כי בא לגעור בהם על הפגיעה ב'אשת חבר', ונבהלו מאוד כי חששו מהקפדתו, ונפלו על רגליהם בבכיות ובתחנונים שימחלו להם על הפגיעה ברבנית. אך

כלל אלא סובל הקב"ה עלבון בזה להיות משפיע בו כח תנועות אבריו והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומכעים והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנוע ממנו הטוב ההוא ח"ו שהרי בכוחו ברגע כמימרא לייבש ידיו ורגליו כעין שעשה לירבעם, ועם כל זאת שהכח בידו להתחזיר הכח הנשפע ההוא והיה לו לומר כיון שאתה חוטא נגדי תחטא בשלך לא בשלי, לא מפני זה מנע טובו מן האדם אלא סבל עלבון והשפיע הכח והיטיב לאדם טובו וכו'. הרי זו מדה שצריך האדם להתנהג בה, רצוני (כלומר, כוונתי) הסבלנות, וכן היותו נעלב אפילו למדרגה זו (שארם חטא כנגדו במה שקיבל ממנו), ועם כל זאת לא יאסוף מוצתו מן המקבל, עכל"ק"ד.

כלל הדברים, עלינו לשנוא את המחלוקת^ג ולרדוף אחר השלום, ובפרט בימים אלו, כדאיתא בגמרא (יומא ט:): בית שני מפני מה חרב מפני שהייתה בו שנאת חנם. על כן החי יתן אל לבו בימים האלו לקבל

ה'כבושים' בלבבכם כל השנה לא תעשו כן אלא שנים ליום, שבכל יום תמחלו ותעבירו על מידותיכם שנים ליום, וממשיך הכתוב לומר את הכבש אחד - מה שכבוש בלבבך תעשה ותתקן [כמו 'ועשתה את צפורניה' (דברים כא יב) שהוא לשון תיקון] בבוקר, שתיכף בבוקר תתקן ותסיר מקרבך את כל הכעס שבך, ואת הכבש השני תעשה ותתקן בין הערביים קודם השינה.

וזכר נודע מה שכתב בספר הק' 'תומר דבורה'^ג (פ"א) שעלינו ללמוד מדרכיו של המקום ב"ה, שכשם שהוא 'מעביר על מידותיו' כביכול כן נעשה אף אנו, וזל"ק, 'מי א-ל כמוך', מורה על היות הקב"ה מלך נעלב, סובל עלבון מה שלא יכילהו רעיון, הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק, ועוד אין רגע שלא יהיה האדם ניוון ומתקיים מבח עליון השופע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שפע קיומו ותנועת אבריו, עם היות שהאדם חוטא בכח ההוא, לא מנעו ממנו

הרב אמר כי אדרבה אנחנו באנו לבקש מחילה על אותה טינה כבושה שבלב מיום שלישי... לא עבר זמן הרבה ונתפייסו כל הצדדים ובקשו מחילה זו מזו, ורק אז חזר הרב לביתו לקדש על הכוס.

כשהיה ה'ברכת אברהם' מספר מעשה זה, היה מתלהב ביותר וזועק באש קודש דינסטאג... דינסטאג... פון דינסטאג ביז היינט האסטו א טינה בלב אויף א אידישע טאכטער... עד שנודעזעו כל השומעים ונחקק בקרבם עד כמה אסור להשאיר טינה שבלב, ואף במקום שהצדק עמו... (עיקרי המעשה נדפסו בהקדמת נכד רבי יו"ט ליפמן לספרו תוספת קדושה).

כג. מובא משמיה דהרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע (הראשון) שאמר שכל מדרגותיו והשגותיו קנה רק על ידי שלמד והתייגע בכל יום בדבריו הקדושים והנוראים של הספר הקדוש תומר דבורה, ומשם נעשה רבי.

כיוצא בזה מובא בשם הרה"ק הסבא מקעלם זי"ע ש'תומר דבורה' הוא השולחן ערוך של המידות טובות שינהג

בהם האדם (הובא בתחילת תומר דבורה שנדפס בתשכ"ה, בסוף מאמר 'ארון התורה').

ואילו השל"ה הק' כתב (בהסכמתו להדפסה הראשונה ביום א' י' סיון שנת שפ"א) וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ואשרי לו וטוב לו.

העיד הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע משמו של הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע שהלימוד בזה הספר הוא סגולה בדוקה לרפאות את המחלה הידועה ל"ע, וכן ידוע גם על הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע שהיה מורה לחולים במחלה הנוראה ללמוד ולהגות בספר קדוש זה.

כד. ובהאי עניינא, נציגה מה שביאר הרה"ק 'החווה מלובלין' זי"ע (זאת זכרון עמו' ח' בדפ"ו, ד"ה בפ' צו) בכתוב 'כבשים בני שנה תמימים שניים ליום עולה תמיד', שכבשים מלשון כובש כעסו - שיהיו מעבירים על מידותיהם, ומכיוון ש'המעביר על מידותיו מעבירין ממנו כל פשעיו' (ר"ה ז:), על כן בני שנה - שייחשב נקי מחטא כבן שנה (כמו שאמרו על שאל המלך 'בן שנה' במלכו (ש"א יג א) שלא טעם טעם חטא, יומא כב.), שנים ליום - ב' פעמים ביום בבואו לביתו שחרית וערבית, יקבל ע"ע שלא להקפיד כלל, כי בניהכנס אינו שכיח שיכעס - כי נוח הוא לחבריו וידידיו יותר מאשר לב"ב, וכן בשוק לא יקפיד, כ"א בביתו שכית. ויהיה בזה תמימים כי כך יזכה שלא יבוא לידי גאווה שהיא מום, ועי"ז יהיה עולה תמיד, שתמיד יעלה מעלה מעלה ולא יהיה יורד, כי ע"י כעס מסתלקת הנשמה חלילה.

כה. וכך מבאר הרה"ק ה'דברי בינה' מביאלא זי"ע הא דכתיב בריש פרשתן (כה יז) 'צורר את המדינים', כי 'מדינים' הוא מלשון מחלוקת ומדנים, וכאן נצטוונו לשנוא את המחלוקת... (עיי"ש מה שפירש בזה).

באר הפרשה - פרשת פנחס

הרהורי עבירה שבלילה הם בדברים שבין אדם למקום, ואילו הרהורי עבירה של יום הם בעניינים שבין אדם לחברו (וכפי מנהגו של עולם שביום נמצא הוא בין הבריות, ואילו בלילה שרוי בביתו לבדו), ואמר הכתוב שיעשו את התמיד של ביו הערביים כמנחת הבוקר וכנסכו, 'לרמוז שבפרה זו שאתה צריך בשביל חטא נגד הבריות תעשה כמו כפרה זו שבין אדם למקום' כח.

משמחי לב - עסק התורה בפרט בימים אלו

בפרשתן (כו כג), 'בני יששכר למשפחותם' וגו', וכתב רבינו האור החיים הק' זי"ע וזל"ק, למה שקדם לנו כי יששכר הוא בן תורה רמוזה התורה בשם זה של יששכר כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו, והוא מה שאמרו בברכות בפרק תפלת השחר (כח:): שצריך לברך ביציאתו מבית

על עצמו להוסיף מהיום והלאה באהבת חינוס^י, להיטיב לכל אישיו - אף אם הלה לא גמלו טוב אלא רע. והעיקר שלא יראה רק את עצמו, אלא יבין בלבו ויראה בעיניו שיש עוד בריות בעולם זולתו... והזמן גרמא לערוך כל איש בנפשו 'בדק הבית' - לתקן מידותיו לטוב לו ולסובביו כל הימים.

וכה כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה את הכבש) על האמור בפרשתן (כח ג-ד) 'זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד, את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, כמנחת הבקר וכנסכו תעשה' וגו', שהנה אמרו חז"ל שתמיד של שחר היה מכפר על הרהורי עבירה של לילה, ותמיד של בין הערביים היה מכפר על הרהורי עבירה שהיו במשך היום, ומסתמא

הוסיף הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (יומא ט:): שבית ראשון נחרב על שעברו על ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, ואילו בית שני נחרב על שנאת חינוס, כי קשה היא המחלוקת יותר מאותם ג' חמורות, וזהו שאמר הכתוב צרור את המדינים - אלו בעלי מדנים שמרבים מחלוקת בעולם, והיינו משום שצוררים - נתעבים הם לכם יותר מעל דבר פעור דהיינו חטא ע"ז, ועל דבר כזבי שהוא ג"ע, וכן כתיב בתריה ויהי אחרי המגפה הרומז לשפיכות דמים...

כו. סיפר הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע לאחד מבני כ"ק אאדמו"ר מוויז'ניץ מאנסי זי"ע שפעם הגיע הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לשבות באחת הערים, ושם כיבד את אחד הפשוטים שבעם, ולא הבינו הקהל מדוע מכבד אותו הרבי כל כך, העז אחד ושאלו, ילמדנו רבינו מה ראה בו הרבי לכבד אותו ב'יותרת הכבוד' שלא לפי כבודו... ענה הרה"ק, הנה, ביהמ"ק נחרב עבור 'שנאת חינוס', ותיקונו לאהוב את הבריות 'חינוס' כפשוטו, כלומר לכבד איש יהודי בחינוס, ללא כל סיבה, ודייקא בו הנני מוצא את ה'תיקון' הלז... (מפי כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א).

כז. כתיב בפרשתן (כח ב) 'את קרבני לחמי לאשי', רמז בה הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע (ליקוטי אמרי פינחס, בין המצרים) שאפשר ליתן קרבן להקב"ה (גם כהיום הזה) על ידי שיתן לחם ל'אשי' היינו לאנשיו של הקב"ה, שיתן מלחמו לבני ישראל הצריכים לכך (וכ"פ הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע והרה"ק המגיד מטריסק זי"ע).

מסופר על הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שבעת שעסק בבניית בית מדרשו נסע מעיר לעיר להתרים את העם שבשדות, שיסייעו בעדו להשלים את מלאכת הבנין, והנה נזדמן בפרשת 'פינחס' לעיר 'קריניק' בה התגורר אחד מההנגידים מאנשי הרה"ק, וביקש ממנו הרה"ק סכום כסף גדול עבור בנין בית המדרש. כאשר נכח הרבי לראות כי הנגיד מתקשה להוציא מכיסו סכום כה גדול ברגע אחד, פתח ואמר לו 'פינחס' - פן חס על הכסף, 'בן' - עליך להבין ולהשכיל, 'ש'א-ל עזר' - השי"ת עזר ועוזר, עוד יהיה לך הרבה יותר בזכות מתן הצדקה (בית דלי).

כח. אחד מחמישה דברים שאירעו את אבותינו בי"ז בתמוז 'נשתברו הלוחות', ורמז יש בזה כי 'שני לוחות' היו מחולקים א' לענייני בין אדם למקום כ'אנכי' ו'לא יהיה לך', והב' לבין אדם לחברו כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. וזהו 'נשתברו הלוחות', שחילקו ביניהם, וקיימו רק את חלק התורה שבין אדם למקום, ואילו בבין אדם לחברו זלזלו לגמרי...

רמז לדבר מצינו בדברי המדרש (ויק"ר כ יב) א"ר יודן, מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשבירת לוחות (דברים פרק י), אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת לוחות, והיינו כי אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום, ומשמת אהרן - ופסקו להיזהר בחלק 'בין אדם לחברו', זהו שבירת הלוחות האמור כאן, שעזבו את אחד מהלוחות העוסק רק ב'בין אדם לחברו'...

המדרש מודה אני לפניך וכו' אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר וכו' עד כאן, והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, והגם שיעמוד הבל הוא^{כט}.

ואכן, 'דברי תורה צריכים חיזוק', ובפרט בימים אלו של ימי בין המצרים, וכך איתא במשנה (אבות ב יד) 'הוי שקוד ללמוד תורה', וביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (אבות שם) שתובת 'הוי' עולה כמנין כ"א, ומרמו על כ"א ימי בין המצרים, שבהם יוסיף לשקוד על דלתי תורה.

ובה כתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (בלק ד"ה עוד בפסוק) שעי"י עסק התורה שבעל פה יכולים להמתיק

הדינים ולהמשיך חסדים על ישראל, וזהו שאמרו (שבת פח.) 'הדר קבלוה בימי אחשוורוש' והכוונה היא על תורה שבעל פה (כדאיתא במדרש תנחומא פר' נח), שמאחר שהמן הרשע רצה להגביר כח הדינים לקטרג על ישראל משום כך קבלו על עצמם לעסוק בתורה שבעל פה להמתיק הדינים והגבורות בשורשם. ובוזו מבאר הא דאיתא (משנת חכמים תמוז אב פ"א א) שצירוף שם הוי"ה השולט בחודש תמוז יוצא מסופי תיבות של 'זה איננו שוה לי' (אסתר ה יג), לרמוז שכמו בימי מרדכי היתה התשועה ומיתוק הגבורות על ידי קבלת לימוד התורה שבעל פה 'כן בימים האלו צריך לעסוק בתורה שבע"פ יותר מבשאר דברים', להשביט כל המקטרגים המתעוררים בימי בין המצרים. וזהו גם הטעם ששם

כט. כה דייק בספר 'הר צבי' (חוקת) שבעניין מיתת האדם נאמר (לעיל יט יד) 'אדם כי ימות באהל', שהוא לשון דירת עראי, כי כל חיי האדם בהאי עלמא אינו אלא כגר ואורח בארץ המתגורר ב'אהל', לעומת זאת כתיב (קהלת יב ה) 'כי הולך האדם אל בית עולמו', ללמדך שעיקר 'עולמו' ומקומו של האדם הוא בעולם העליון, וממילא עיקר ה'השקעה' צריכה להיות בדירת קבע שלו ולא בדירת עראי...

מעשה היה אצל הגה"צ גאב"ד צעהלים זצ"ל בעת אשר ישב בניו יארק שבארה"ב, אשר ביום היארצייט (יום השנה) של אביו הגדול ה'ערוגות הבושם' זי"ע רצה לגשת אל ה'עמוד' לשמש כשליח ציבור לעי"נ אביו, והנה הגיע איש נגיד בממונו ו'פשוט' במהותו, וביקש אף הוא את ה'עמוד' כי אף לו יש יארצייט של אביו, והוסיף לומר כי אם אכן יתנו לו את התיבה אזי לאחר התפילה יתן 'תיקון' (מיני תרגימא ומשקה' ללחיים) מפואר, אשר לאו בכל יומא מתרחש... ראה הרב עד כמה חשקה נפשו של אותו גביר להתפלל לפני ה'עמוד', והכריע בדעתו כי יותר 'טובה' תהיה לנשמתו הקדושה של אביו אם יוותר לזולת... ואכן ניגש הלה, ולאחר התפילה עמד במילתו והביא 'תיקון' מכובד, משקאות חריפים ומשובחים ועוגה הנקראת 'קרם שניט' (Schnitt cream), העשויה בצק מלמעלה ומלמטה ובאמצע מניחים 'קרם' או גבינה, ולא ידע הרב מצעהלים צורת עשיית עוגה זו... ונטל פרוסת עוגה והחל לאכלה וחיש מהרה החל ה'קרם' לנדוף על שפתיו ועל זקנו... שאל הרב את מביא ה'תיקון', מפני מה הביא מאכל כזה שאינו מכבד את הבריות, וכי לא היית יכול להביא מיני מזונות כפי הרגילות בקרב בני אדם... נענה לו הגביר, הוי רבי... אילו הרבי היה יודע עד כמה היה חביב על אבי עוגת קרם שניט - לא היה שואל שאלות כאלו... והרי היום הוא יום היארצייט שלו, ו'בדין' הוא שאעשה לו נחת רוח להביא מה שהיה אוהב...

אז אמר הרב מצעהלים שעתה נתחווירו לו דברי חז"ל (ברכות ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה', וכפשוטו כוונת חז"ל לומר שזכרון יום המיתה ואימת הדין בב"ד של מעלה בוודאי 'ירגיע' את סערת היצר הרע. אכן על פי המעשה נ"ל יש לומר עוד, שבאו חז"ל לומר לאדם, זכור את יום המיתה והתבונן מה תרצה שיאמרו עליך, שהיית אוהב קרם שניט או שהיית שקוע באהבת תורה ויראת שמים...

ובהאי עניינא נוסיף עוד, פעם הילך הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע בחוצות קריית 'טלז - סטון' באישון ליל, וראה בחור המהלך יחידי בלילה... וחשש הרה"ק על מעשיו באותה שעה, על כן שאלו וכי אביך יודע מה אתה עושה עכשיו, השיב לו הבחור אין לי אבא... למחרת הביא לו הרה"ק מיני מתיקה ומזונות לקרב אותו באשר רצה לשמור עליו מכל רע... אחר הדברים האלה, אמר ה'לב שמחה' מאמר נורא לפרש מה שאנו אומרים ב'ברכת המזון' 'ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד', ולכאורה יש לתמוה, וכי אנו זקוקים 'למזון' לעולם ועד ולנצח נצחים... והלא רק בהאי עלמא נצרכים אנו לאכול לזון את הגוף, וכי כמה הם ימי שנותיו של אדם שניתן לאמור עליהם 'לעולם ועד'... אלא הכוונה היא גם לאחר אריכות ימיו ושנותיו של אדם, לאחר שעולה לעולם העליון - שיוצאי חלציו ילכו בדרך ה' וישלחו לו 'מזון' רוחני שהנשמה תלויה בו, ושלא ירעו בשדות אחרים בתואנה ש'אין לי אבא'...

באר הפרשה - פרשת פנחס

וכו', ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו, ואמרתי לו שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות. שבשעה שנכנס רבי יוסי לאותה חורבה בודאי עלה צער בליבו על חורבן ירושלים, ושוב אין השכינה שורה מתוך עצבות, אולם רבי יוסי התגבר לעבודת הבורא והתפלל בשמחה, והתגברות זו גרמה נחת רוח במרומים עד שבכיבול התחרט הקב"ה על החורבן, וזו היתה הבת קול ששמע אוי לבנים וכו'.

הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע (דברי אמת - לקושי כתובים איכה ג כו ד"ה לסיום) ביאר מדוע נפסק (או"ח תקנ"א י ברמ"א) שבסעודת ברית מילה שחל בתשעת הימים הותר רק ל'מנין' להשתתף (וכו"ב לשאר הדעות שם), ואילו בסעודת סיום מסכתא אין שום חומרא, וכל הרוצה ישתתף, אלא, כי כל סיבת החורבן הנורא הייתה כמאמר הכתוב (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר ה' על עזבם את תורת'י ל', נמצא שעסק התורה הוא התיקון לחורבן זה, וגם הגאולה תהיה ע"י התורה כמו שאמרו רז"ל (ב"ב ת.ה), לכן מותר לכל להשתתף בסיום, ואין צריך לומר שעל כל אחד לעסוק בהתמדה בדברי תורה בימים הללו, כי בזה הוא מקרב את הגאולה השלימה.

הוי"ה השייך לחודש אב יוצא מהפסוק (דברים כו ט) 'הסכת ושמע ישראל היום' (משנת חכמים שם פ"ב א), שדרשוהו חז"ל (ברכות סג:) על עסק התורה שבע"פ, וכמו שאמרו 'הסכת - עשו כתות וכתות ועסקו בתורה וכו', דבר אחר הסכת ושמע ישראל - כתתו עצמכם על דברי תורה', כי בימים אלו שהם עת תגבורת הדינין צריכון ישראל לעסוק בתורה שבע"פ כדי להמתיק הגבורות.

עוד כתב ה'מאור ושמשי' זי"ע (ד"ה עוד בפסוקים הנזכרים) שהנה אמרו בגמ' (ברכות לב:) שהקב"ה מתחרט על שברא את היצר הרע, ואימתי בא הקב"ה לידי חרטה - כאשר בני ישראל מתגברים לעבדו ית"ש על אף הצער והדוחק ועול השעבוד, וכן בימי בין המצרים שהוא זמן תגבורת הדינין והיצר מבלבל ומקטרג כמו שהיה באותו הזמן עד שהביא את הקב"ה להרחיב את ביתו, 'ואעפ"כ הן מתגברין על היצה"ר ועוסקים בתורה ובמצוות בכל נפשם, מזה מקבל הקב"ה שעשועין גדולים ומתחרט על שהחריב את ביתו והגלה את בניו לבין האומות'.

ובזה מפרש במעשה שהובא בגמ' (ברכות ג.) אמר רבי יוסי, יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי

ל. בימי המלחמה הנוראה היה הרה"ק רבי פנחס מאוסטילא זי"ע הי"ד (חתנו של הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע) יושב ועוסק בתורה בהתמדה מרובה ללא הרף, והיו סובביו תמהים בפניו האיך אפשר לו לעסוק בדברי תורה במצב איום כזה אשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ודם ישראל נשפך כמים. השיב הרה"ק, אצל חותני היה כמחזה הזה בימי המלחמה הראשונה - שהיה עוסק בתורה יומם ולילה, וכששאלוהו על כך, השיב, איתא במשנה (סנהדרין ו ה) 'אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת, כביכול, קלני מראשי קלני מזרועי', נמצא שבשעת מלחמה כזאת שכל כך הרבה מבני ישראל שרויים בצער ומכאוב, הרי השכינה הקדושה מייללת בצער ממכאובם, ואין לך דבר המשמח את השכינה כמו עסק התורה, על כן הוא עוסק בתורה בכדי לשמח את השכינה ולהקל מצערה, סיים רבי פנחס ואמר, אם חותני אמר כזאת בעת המלחמה הראשונה, הרי בעת הזאת על אחת כמה וכמה וודאי שהשכינה מייללת בצער, ועלינו לשמחה בתורה. ולענייננו אנו, כמה ראוי להרבות בלימוד התורה בימי בין המצרים לשמח את השכינה הקדושה.

לא. ידוע מה דאיתא בגמ' (נדרים פא.) לפרש בלשון הכתוב (שם) 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דָּפַר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ' וגו', כי 'דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו', שהם לא ידעו לומר על מה אבדה הארץ, 'עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת'י. ורבים הקשו כיצד נעלם עניין זה מעיני החכמים והנביאים, וכי הם לא ראו שבני ישראל עזבו את התורה. ומבאר האלשיך הקדוש (בספרו דברים ניהומים על איכה א ז), שהרי ידוע שיש ג' עבירות חמורות בתורה, ובני ישראל באותו דור כבר היו משוקעים בחטאים אלו, ועדיין נשארה הארץ לעמוד, והרי שלא העניש הקב"ה על אותם חטאים, על כן לא היה מסתבר לחכמים ולנביאים שדייקא על חטא של ביטול תורה שאינו אלא בשב ואל תעשה תאבד הארץ, ומשום כך לא ידעו לפרש סיבת העונש. ואמנם ויאמר ה' על עזבם את תורת'י, וכן מצינו להדיא בדברי חז"ל (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) 'ויתר הקב"ה על ע"ז ג"ע ושפיכות דמים ולא ויתר על ביטול תורה'.

ויהי"ר שנזכה לעבוד את ה' בלבב שלם מתוך שמחה לב' דידן יבוא גואל וישרה את שכינת עוון בתוכנו, ומתוך ודיצה, ויחיש לגאלנו משבי הגלות המר, ובמהרה בריות גופא ונהורא מעליא נקבל פני גואל צדק בב"א.

ומבאר האלשיך בדרך משל, למלך שהעמיד לפניו איש יודע נגן, שהיה יחיד מומחה לפרוט בכלי נגינה, ויאהב המלך מאוד את עריבות נעימות זמירותיו ויצוהו לנגן לפניו תדיר. ויהי היום, באה 'מסירה' לפני המלך כי ה'מנגן' הרג את הנפש, ויאמר המלך אל תגעו בו לרעה, שוב באו לספר למלך על רוע מעלליו של איש מושחת זה, ולא אבה המלך לשמוע עליו רעה, ואף הזהיר את כל שריו ועבדיו השמרו לכם מדבר עליו מטוב ועד רע. עברו ימים ושנים, והנה באו לספר למלך כי אותו מנגן נקלע למריבה עזה עם 'פלוני', ויקם עליו יריבו וקצץ את כפו של המנגן אשר אהבת, מיד ציווה המלך לתלות את המנגן על העץ. ותיהום כל העיר על המלך, היתכן כזאת, בשעה ששמע על מעשיו הרעים ריחם עליו ופטר אותו מן העונש, ודווקא עתה בעת אשר הרעו לו וקצצו את ידו נהפך לבב המלך ואמר להרגו. אמר להם המלך, אל תדמו בנפשתיכם כי נשאתי לו על פשעיו, אלא כל זמן שהוא היטיב לבבי בניגוניו המשובבים לב ונפש הארכתי אפי מלהענישו כראוי לו, אך עתה ששמעתי ששוב לא יוכל לנגן כי נקצצה ידו, אם כן 'בדין הוא שיטול שכרו' על כל עוונותיו מאז ועד הלום...

כיוצא בדבר ייאמר, וכלשון קדשו, כל הימים אשר הקול קול יעקב שימשך בעסק התורה ערבה לה' ולא פקד עליו ארצה, אמנם בבטלו תורת ה' ועריבות ניגונו בטלה מלפניו ית' אז עוונותיו ילכדונו וישלך משמים ארץ תפארת ישראל, עכ"ל. ומכלל הדברים שמענו עד כמה ערב וחביב לפני המקום קול יעקב העוסק בתורה.

לב. כי אף שיש לנהוג אבלות בימים אלו – אבל עצבות מאן דכר שמיה. וכבר אמרו דלכן קורין פרשת פנחס בימי בין המצרים, כי שם נאמר ציווי הקרבנות, ובא לומר לנו שנלמד את ענין הקרבנות – כי בקרוב נשוב להקריבם בביהמ"ק שיבנה במהרה בימינו.

כיוצא בזה איתא מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי תמוז ואב ב ב) שטעם קריאת המועדים באלו הימים, בכדי שנתנחם בזה שעתידיים הימים הללו ליהפך לששון ולשמחה. וכן איתא מהרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (בפרשתו, ד"ה למה) לבאר הטעם שפר' פינחס חלה בתקופת ימי בין המצרים, ומבאר כי 'אלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב הם מקוריים ושרשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום' [והם: שבת, ראש חודש, ז' ימי הפסח, שבועות, ב' ימים דר"ה, יוה"כ, ז' ימי סוכות ושמיני עצרת], ועל כן תקנו חז"ל ברוח קדשם לקרוא פר' פינחס בה כתב כל פרשת המועדות בימים הללו שהם מקור ושורש כל המועדים והזמנים.

ושמעתי משם אחד מגדולי הדור, שהנה מצינו בפרשת המועדים (בפרשת פנחס) שבין כל המועדים יש אות ס' המורה על פרשה סתומה, לבר מבין שבועות לראש השנה ששם יש פ' המורה על פתוחה, והיינו כי כל המועדים קבועים ועומדים, ולא יכנס ביניהם עוד יו"ט, לבר בין חג העצרת וראש השנה ששם נשאר מקום פתוח להכניס את המועדים - שייפכו ימי בין המצרים לששון ולשמחה כ'ימים טובים' לישראל.